

mannen hun plaats. De vrouwen niet. In het werk in de maatschappij treden de mannen op."

Dat de vóórstanders van het passief stemrecht op deze redeneering nog wel iets in te brengen zullen hebben, betwijfelen wij niet.

Met eenige aarzeling besluiten wij onze kroniek ook deze maand met de „dienstbodenkwestie". Vooraf onze excuses aan de huisvrouwen, die niet alleen overdag vaak de kwestie met haar eigen dienstbode hebben, maar zonder ophouden in dag-, week- en maandbladen nog verkwikt worden door de dienstbodenkwestie in algemeenen zin.

Organisaties van dienstboden en huisvrouwen zijn aan de orde van den dag, ook protest. christ. vereenigingen verrijzen.

Tegen afzonderlijke organisaties waarschuwt *het Centrum* de R. K. meisjes: „Het Doorluchtig Episcopaat heeft bepaald, dat het vrouwelijk dienstpersoneel geen afzonderlijke organisatie zal vormen, dat zij zich alleen zullen vereenigen binnen de grenzen van den R. K. Vrouwenbond, en dat die vereenigingen ertoe zullen moeten leiden de katholieke opvatting van het gezin te herstellen.

In die laatste bepaling ligt de eenige mogelijkheid, om de lastige dienstbodenkwestie op te lossen.

Het gaat niet aan dienstbodenvereenigingen te stichten, in navolging van socialistische organisaties, omdat het anders te vreezen zou zijn, dat de Katholieke meisjes zich zouden gaan aansluiten bij de socialistische vereenigingen. Wij hebben een zedeleer, die ouder is, dan welke socialistische leer ook, en wat er waar en redelijk is in socialistische eischen, dat is ontleend aan de christelijke leer."

„Gebrek aan beleving van de christelijke zedenleer heeft de dienstbodenkwestie met zoveel anderen in het leven geroepen," zegt het blad verder. De *huisvrouw* schoot te kort, omdat zij hare dienstbode niet meer als huisgenootte beschouwde. „De geest van den tijd greep ook den *dienstboden*-stand zóó heftig aan, dat men vóór alles alle gezag beschouwde als iets vijandigs."

Over de eischen der dienstboden is *Het Centrum* niet te spreken. Het zegt daarvan: „In de eischen der dienstboden-vereeni-

gingen ligt iets zeer on-sociaals, al mogen zij dan ook op „zuiver socialistischen grondslag" opgebouwd zijn. Want deze eischen leiden er toe, dat alléén de rijk met aardsche goederen gezegenden of wel de „groot-kapitalisten" zich de hulp van dienstboden zullen kunnen verzekeren."

Hoewel de protestanten dezelfde beschouwing over de gezinsverhoudingen hebben als de Rooms-Katholieken ziet men toch bij hen wél organisatie in verschillende vereenigingen. Maar deze vereenigingen moeten dan ook mede ten doel hebben bij huisvrouw zoowel als dienstbode het ideaal van eene gezinsverhouding te versterken. De reeds bestaande en nog op te richten huisvrouwen- en dienstbodenvereenigingen zullen zich voor doeltreffende actie dienen aan te sluiten bij de bestaande algemeene organisaties van onze christen-patroons en christen-arbeiders. Wanneer ze met deze optrekken „onder eigen bannier" dan zal uiteraard haar aparte positie, waarin de confidentieele tint nog zoo belangrijk is, dienen te worden geëerbiedigd.

A. D.



## De Predikantsvrouw.

XVI.

Nieuwe verhoudingen.

Onze levenspaden loopen  
Grillig door elkander heen,  
Vallen in één richting samen  
En gaan later weer uiteen.

Wonderbaar, hoe soms twee dropp'len  
Waar een afstand tusschen was,  
Tot elkander nad'ren kunnen  
In den breeden waterplas . . . . .

Alles is nu anders geworden.

Tot nog toe bewoondet ge een pastorie  
naast de kerk. Beiden hoorden bij elkaar, voor  
uw besef waren ze altijd onafscheidelijk.

Kwam er een logé, lang vóór den Zondag moest de kerk worden bekeken. Zelfs bij bezoek van een dag-gast, was een van de punten op het program: bezichtiging van het kerkgebouw.

De groote sleutel werd dan van den spijker bij de voordeur afgenomen, en met een vriendelijk: „Ik zal u maar eens vóórgaan”, noodiget gij tot volgen.

Al was het kerkje klein en zonder sieraad, dat deed er niet toe: ge hadt het lief als een stuk van u zelf, het hoorde, zóó als het was, in uw leven.

De consistorie, die beurtelings voor kerkeradskamer en catechisatielokaal dienst móest doen, kreeg eerst een bezoek, en dan ging het verder. Natuurlijk werd de domineesbank aangewezen en even de preekstoel beklommen. En waart ge bang dat de verveloosheid van de banken den bezoeker zou hinderen, dan zeidet ge vergoëlijkend: „Eigenlijk moet je zoo'n kerk Zondags zien, als er dienst is....”

Heerlijk toch, die kerk vlak naast het woonhuis! Als 't uw beurt was om thuis te blijven bij de kleintjes, dan werdt ge toch gesticht door het gezang der gemeente. In de pastorie kondt ge elk psalmvers zachtjes meëneuriën, 't zij ge in de keuken waart of boven: het orgel was door 't heele huis te hooren. En zoodra het voorspel begon voor het laatste zingen, dan werd gauw de koffie opgeschonken. Dat was altijd het sein, dat de kerkdeuren zich nu spoedig zouden openen.... Dan werden de vitrages opengetrokken en de kleintjes in de vensterbank gezet: ze mochten knikken en „bonjouren”, wat ze altijd erg graag deden.... Soms naamt ge baby uit de wieg en op uw arm vóór het raam.... men stelde er belang in, te zien of zij groeide....

Zeker — ge hebt „promotie” gemaakt! Ge zijt nu niet meer de vrouw van een dorpspredikant, ge woont in een stad.... maar ge moet daardoor voortaan véél liefs missen.... Ge woont nu in een huurhuis en de kerk is straten-ver bij u van daan....

Voor uw man brengt de overgang eigenaardige moeilijkheden mede. Hij was *de* autoriteit in de gemeente. Iedereen was het met hem eens, en wie het niet was, durfde

er nauwelijks voor uitkomen. Onwillekeurig zijt ge beiden daardoor in den waan gebracht, dat hij het *altijd* bij het rechte eind heeft.

Voortaan zal hij zijn gezag en zijn invloed moeten deelen met een ambtgenoot. Zoodra ge nu bemerkt, dat het hem min of meer teleurstelt, een voorstel in den kerkeraad verworpen te zien doordat zijn collega er zich tegen verklaarde, tracht hem dan op te beuren, en spreek nuchter over de zaak. Heb steeds een open oog voor de gaven waarmede God andere predikanten siert, en wijs er ongemerkt op, dat de een den ander moet aanvullen. De een zal meer gaven hebben als preeker, de ander als herder, een derde als catecheet, — terwijl de vierde menigmaal uitmunt door zijn kerkrechtelijk inzicht. De gemeente is soms wel eens wat onbillijk in haar oordeel, waar ze hem, die de meeste kanselgaven bezit, tot haar „enfant-chéri” maakt.

Kerk niet uitsluitend bij uw man. Niets maakt zoo'n klein-zieligen indruk op de gemeente dan het feit dat vrouw en kinderen zonder uitzondering te vinden zijn onder het gehoor van het hoofd des gezins. Dit moet ook op den duur de kinderen bekrompen maken.

Sommige domineesvrouwen hebben zich de gewoonte eigen gemaakt, om, zoo ze al eens een ander hooren, met scherpen blik het kerkgebouw rond te kijken om te zien of er meer of minder toehoorders zijn dan gewoonlijk.

Indien dit laatste het geval is, dan ergeren ze zich. Wie kan, wie durft, door zulke afgunstige gedachten gekweld, nog zegen verwachten of er om bidden?

Geen wonder, dat, thuis gekomen, de preek van broeder-collega het ontgelden moet. En zoo wordt, onbewust maar toch stelselmatig, de eenvoud en de ootmoed uitgedreven uit het hart van den predikant, die zich blindelings laat voorlichten door een naijverige echtgenoot.

In een gemeente waar twee predikanten samen werken, wordt de situatie dikwijls ietwat pijnlijk als de een veel grooter toeloop heeft dan de ander. Het is ontegenzeggelijk gemakkelijker, meer dan één collega naast zich te

hebben, dan verdeelt de sympathie der gemeenteleden zich meer geleidelijk. Een verwend domineesvrouwje moet er zich in leeren schikken dat haar man niet meer het „eenig kindje” is. Zij moet de positie van haar man leeren hoog houden door noch op de preek, noch op het gezin van den collega ook maar iets af te dingen. Gemeenteleden, die met klachten of aanmerkingen komen over den anderen predikant, moeten nimmer een geopend oor bij u vinden, en aanstonds bemerkten dat zij aan het verkeerde adres zijn.

Maar nog veel minder mogen we met bijna nijldige blikken die menschen onze kamer uitkijken, die op bescheiden wijze de een of andere opmerking komen maken met betrekking tot uws mans preeken of tot zijn arbeid in gemeente of op catechisatie.

Iedere geloovige rechtzinnige predikant *leeraart* wel de feilbaarheid van den mensch, maar soms wordt hij door velen zijner gemeenteleden zóó vergood, dat hij onwillekeurig gevaar loopt, voor zichzelf er wel een beetje aan te gaan twijfelen....

Onthoud in zulke ziekte-gevallen uw mannen zegen van uw critiek niet! En waardeer de gemeenteleden die eerlijk met hem durven omgaan. Hun op- en aanmerkingen kunnen werken als een heilzaam medicijn!

Het is beslist noodig voor den bloei der gemeente, dat er een vriendschappelijke, ja zelfs een hartelijke verhouding besta tusschen de verschillende predikanten en hunne gezinnen.

Geen grooter smaad voor Christus' gemeente dan dat de wereld oneenigheid ontdekt tusschen hen, die als broeders behooren samen te wonen.

Zoo dit in deze of gene plaats het geval mocht zijn, dan heeft een ieder zich ernstig te onderzoeken, bij wie de schuld ligt, en zich voor God te verootmoedigen dat de toestand zóó is.

Zelfs met een *oogenschijnlijk* goede verhouding mogen we niet tevreden zijn. Want niet alleen dat God de harten kent en de nieren proeft, maar gewoonlijk hebben de gemeenteleden fijne voelhorens. Zij zien door het mom eener valsche vriendschap heen en herkennen wantrouwen en ijverzucht.

Want in negen van de tien gevallen ontstaat de minder goede verstandhouding uit heimelijk gekoesterde en ziekelijk aangekweekte jaloesie — vooral bij de vrouw.

Een man is altijd wijder van blik en niet zoo eng van hart in dat opzicht.

Jaloerschheid is met name voor een predikantsvrouw al een buitengewoon lastig gebrek.

De jaloesie kan haar het leven tot een kwelling maken — omdat zij er zulk een bij uitstek geschikt voedingsbodem voor vindt.

Toegelaten in de kringen der meer gegooden ziet zij van dag tot dag beter gestoffeerde en rijker gemeubileerde woningen, fijner gekleede dames, en proeft zij uit keukens waar menigvuldiger en smakelijker gebakken en gebraden wordt.

Maar dat alles heeft slechts betrekking op levenlooze voorwerpen. Meer dan in eenig ander opzicht is die predikantsvrouw te beklagen, die jaloersch is ten opzichte van haar man.

Dan zit zij daar beneden in de huiskamer achter haar theeblad, terwijl zij boven op de studeerkamer een zuster der gemeente weet, die met hem, als predikant, een langdurig onderhoud heeft.

Zulke uren kunnen voor sommige vrouwen lijdensuren zijn. En dat geheel ten onrechte.

Het behoort al meê, tot de zwaarste taak van een predikant, indien een jong meisje of eene vrouw hem een geheimen zonde-last openbaart en hem noodzaakt, dien mede te helpen dragen.

Vraag daarom niet naar hetgeen daarboven verhandeld werd. Gij, die zelve zoo goed zwijgen kunt — waardeer het in uw man, dat hij het óók kan. Tracht daarom niet, het verborgene uit te visschen -- ge zult er geen gemak van hebben, zoo ge 't weet. Het is zoo heerlijk, wanneer anderen u probeeren uit te vragen, zonder schroom te kunnen zeggen: „Ik weet er niets van”.

Natuurlijk moeten dergelijke bezoeken niet te dikwijls herhaald worden door dezelfde personen.

De predikant heeft zich te wachten voor den schijn des kwaads, al was het alleen maar tegenover zijn personeel.

In bijna iedere gemeente vindt ge de eene of andere hysteric, die telkens weer met allerlei bezwaren bij een predikant komt, maar, dikwijls geheel onbewust, in hem meer den man zoekt, dan den herder der zielen. Valt het soms moeilijk, zulk een beklagenswaardige geheel den weg te versperren, dan dient zij voortaan in de huiskamer ontvangen te worden.

Wanneer men in de gemeente er maar stellig van overtuigd is, dat de verhouding tusschen den dominee en zijne vrouw in geen enkel opzicht ook maar *iets* te wenschen laat, dan komen zulke onzuivere elementen gelukkig zelden voor den dag. Maar toch kan een predikant nooit te voorzichtig zijn. Wie reden geeft tot argwaan, ontheiligt Gods Naam, ont-eert het heilige ambt en beleedigt man en vrouw beiden.

Fijngevoelige vrouwen-naturen leggen dan ook dikwijls de zaak anders aan.

Stel, gij doet hen toevallig open, dan vallen ze dadelijk met de deur in huis. Ze schudden u hartelijk de hand en zeggen. „O, Mevrouw, blij dat ik u zie. 'k Zit zoo in de moeilijkheden, 'k heb raad noodig. Maar niemand in de gemeente miag er van weten, niemand dan Dominee en u...”

Wie zóó tegemoet getreden wordt, al is het door nóg zoo'n eenvoudige ziel, bezit een kostbaar kleinood.

Zulk een predikantsvrouw verheugt zich niet alleen in de toegenegenheid der gemeenteleden, zij heeft ook de *achting*.

Men toont een onbegrensd vertrouwen, een diep respect te hebben voor haar *karakter*.

Gaarne zou ik nog enkele andere onderwerpen bespreken, die echter meer uw man dan u gelden. Daarom wil ik dit niet doen achter zijn rug.

Zoo ge er niet tegen hebt, zou ik mij liefst de volgende maal eens met hem persoonlijk onderhouden.

Wilt ge tegen dien tijd belet voor me vragen?

Bij voorbaat mijn dank!

A. M.



## Zonsopgang op den Rigi.

„Laten wij morgen naar Rigi Kulm gaan” hebben wij gisteren tegen elkaar gezegd. „Als het weer goed is, zou 't toch jammer zijn dit niet te doen.”

En zie, het weer is goed.

Wel staat de lucht nog niet geheel vast, maar na de lange regenperiode, die men hier heeft gehad, kunnen wij van bijzonder geluk spreken dat het zonnetje ons weer geleidt, nu wij het smalle voetpad tegen de sterk glooiende bergweiden omhoog klimmen.

Eigenlijk zijn wij in Vitznau neergestreken om — na de inspannende toeren in het overheerlijke Wallis den tocht over den Furka en door het Reussdal — wat rust te nemen vóór wij via Luzern huiswaarts keeren. Maar hoe kunnen wij, onder aan den Rigi gezeten, de kans laten voorbijgaan, bij gunstig weêr van den hoogen top de zon te zien op- of ondergaan?

Wij aanvaarden dus samen den tocht. Met de Rigibahn willen wij naar beneden, daar juist het dalen langs den tamelijk steilen weg ons wat veel vermoeit, maar te voet opwaarts, genietend van de wondere uitzichten, die stilstaande en omziende, de weg ons telkens biedt.

Wat blijft van alle heerlijkheid over als men zich met de Zahnradbahn als vrachtgoed naar boven laat hijschen?

Wij gaan op weg met den kalmen, langzamen pas ons van den bergbewoner eigen gemaakt.

Wat een heerlijke berusting, wat een zwaren ernst en dappere volharding prediken de voeten van hen, die de bergen bewonen.

Hoevelen heb ik in Wallis gezien, vrouwen vooral ook, terwijl de mannen met de kudden in het hooggebergte vertoeven of als gidsen met de vreemden er op uit zijn, vrouwen, blij-